

Elhunyt Kálmán Alajos kémikus, az MTA rendes tagja, Egyesületünk volt elnöke

Kálmán Alajos
(1935. június 26. –
2017. december 26.)

Karácsony másnapján váratlan hirtelenséggel elhunyt a magyar kémikustársadalom és szűkebb tudományterülete, a krisztallográfiai szerkezetkutatás nemzetközi elismertségű, kimagasló hazai szaktekintélye, Kálmán Alajos, aki a Magyar Kémikusok Egyesületének 10 éven át volt elnöke. A professzor a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, a Brüsszeli Európai Tudományos Akadémia tagja, valamint az ELTE címzetes egyetemi tanára volt.

Távozásával pótolhatatlan veszteség érte a magyarországi tudományos közéletet, amelynek köztisztviselőben álló és szeretetreméltó személyisége volt. Egész szakmai életpályáját az MTA Központi Kémiai Kutatóintézetben töltötte, 1958-tól munkatársaként, majd 1978-tól 2005-ös nyugdíjba vonulásáig az intézet röntgendiffrakciós osztályának vezetőjeként. Kutatási tevékenysége során több száz vegyület szerkezetét derítette fel, illetve bizonyította. 373 tudományos közleménye, több tucat egyéb szakmai tanulmánya, könyve, könyvfejezete, egyetemi jegyzete jelent meg. Publikációira közel 4500 hivatkozás gyűlt össze.

A hazai és nemzetközi tudományos társadalom aktív résztvevőjeként 1997 és 2007 között elnöke volt a Magyar Kémikusok Egyesületének. A Nemzetközi Krisztallográfiai Unió (IUCR) végrehajtó bizottságának tagja, a szervezet alelnöke, valamint az IUCR képviselője volt az Európai Fizikai Társaságban.

Munkásságát számos kitüntetéssel, Akadémiai Díjjal (1975), Széchenyi-díjjal (1994), a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjével, Hanus-medállal, Podmaniczky-díjjal, Fabinyi Rudolf-émlékéremmel, Than Károly-émlékéremmel és Náray-Szabó István-díjjal ismerték el.

A közéletnek is aktív résztvevője volt, egyebek között sok éven át vezette a Vigyázó Ferenc Művelődési Társaságot. Ennek elismeréseként 1997-ben Rákosmente díszpolgárának választották. Kedves hobbija volt a leghíresebb katedrálisok kristályokra emlékeztető szerkezetének felfedezése, és erdész édesapjától örökölt szeretete a növények, a botanika iránt. Tevékeny, szakmaszerettől, a kutatás iránti lelkesedéstől áthatott életét a sors a családja körében töltött karácsony szép élményével, szenvedésmentes halállal hálálta meg.

Sohár Pál
az MTA rendes tagja

Gyászbeszéd Kálmán Alajos felett

A Magyar Kémikusok Egyesülete gyászolja volt elnökét. Kálmán Alajos 1953-ban kezdte meg egyetemi tanulmányait az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán, ahol 1958-ban szerzett vegyész diplomát. Ezután az MTA Központi Kémiai Kutatóintézetében kapott állást, ahol egyre magasabb beosztásban dolgozott, mígnem 1976-ban, édesapám, Náray-Szabó István utódként a röntgendiffrakciós osztály vezetőjévé nevezték ki.

1977-ben lett az ELTE címzetes egyetemi tanára, itt kémiai krisztallográfiát oktatott. Számos alkalommal járt külföldön, hosszabb ideig Olaszországban, Nagy-Britanniában, az Egyesült Államokban és Japánban. 1975-ben szerezte meg a kémiai tudomány doktora fokozatot, 1995-ben lett a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 2001-ben pedig rendes tagja, 2003-ban a brüsszeli Európai Tudományos Akadémia is felvette tagjai sorába.

Kálmán Alajos fő kutatási területe a kémiai krisztallográfia és a molekulaszervezet-kutatás volt, ő biztosította a magyar szerves kémikusok széles köre számára kutatási célpontjaiknak, az általa újonnan előállított vegyületeknek a röntgendiffrakciós szerkezetvizsgálatát. Munkatársaival együtt több száz szerves molekula térszerkezetét határozta meg, ezzel nélkülözhetetlen segítséget nyújtott a hazai kutatásokhoz. Jelentős eredményei közé számít a piciny kémiai építőkövek, a tetraéderes *oxoanionok* szerkezetével kapcsolatos törvényszerűségek felismerése. Úttörő volt a munkája a szerves anyagok alkotta kristályok közös szerkezetű vonásainak, izostrukturalitásának átfogó jellegű jellemzése és leírása terén. Tudományos eredményei meghozták a megérdemelt hazai és külföldi elismerést. Itthon megkapta az Akadémiai Díjat, kedves barátaival és munkatársaival, Bernáth Gáborral és Sohár Pállal együtt a Széchenyi-díjat, majd nemrégiben a Magyar Érdemrend Középkeresztjét, a nemzetközi szakfolyóiratokban pedig munkáira több mint négyezer-ötszáz hivatkozást kapott.

Élően részt vett a nemzetközi tudományos életben, a Nemzetközi Krisztallográfiai Unió tevékenységében. 1984-ben a végrehajtó bizottság tagja lett, majd 1990 és 1993 között alelnök volt. Bekapcsolódott a Magyar Kémikusok Egyesülete munkájába is, a nyolcvanas években lett az elnökség tagja, majd 1990-ben az Egyesület alelnökévé választották. 1996-ban, miután az MTA főtitkárhelyettese lettem, felkértem, hogy lássa el az ügyvezető elnök feladatait. Egy évre rá elnökké választottuk, ezt a tisztségét 2007-ig viselte. Nehéz időszakban vette át a magyar vegyészek legnépesebb közösségének vezetését, a már korábban is megmutatókozó belső ellentétek szakadáshoz vezettek. Alajos a szívét tette ki, hogy helyreálljon a béke, ami végül, jelentős mértékben neki köszönhetően, be is köszöntött. Jó elnök volt. Mindenütt megjelent, ahol a vegyészeket képviselni kellett, bel- és külföldön egyaránt. Sokat tett azért, hogy jobban belefolyjunk a magas színvonalat képviselő európai kémiai folyóiratok kiadásába és szerkesztésébe, részt kapjunk a nem csekély anyagi hozadékból is. Személyesen is lekötelezettje vagyok azért, hogy javaslatára az

Kálmán Alajos 2014-ben szintén elnyerte a Náray-Szabó István-díjat, amelyet Simonné Sarkadi Livia adott át

Egyesület megalapította a Náray-Szabó István-díjat, melyet azóta számos kiváló kutató vehetett át tudományos eredményei elismeréseként.

Rajongója volt az európai katedrálisoknak, külföldi útjai során sohasem mulasztotta el, hogy egyet vagy többet megcsodáljon, alaposan körbejárjon és értő szemmel lefényképezzen a kereszténység e páratlan szentélyei közül. Nagy sikerű előadásában rámutatott az emberkéz alkotta építmények ég felé mutató rendje és a kristályokban uralkodó, szabad szemmel nem észlelhető rend közötti párhuzamra, mely a szimmetrián keresztül világosodhat meg előttünk. Kedves Alajos, szeretett barátom! Az égi rendbe vetett hit jegyében remélem teljes szívből, hogy haláldal nem távoztál el örökre, emléked tovább él gyermekeidben, unokáidban, hátrahagyott művedben. Nyugodj békében!

Náray-Szabó Gábor
az MTA rendes tagja

TUDOMÁNYOS ÉLET

EuroFoodChem XIX

(Budapest, 2017. október 4–6.)

A EuroFoodChem XIX konferenciára (<http://www.eurofoodchem2017.mke.org.hu/>) 2017. október 4–6. között Budapesten került sor a European Association for Chemical and Molecular Sciences (EuCheMS) Élelmiszerkémiai Divíziója, a Magyar Kémikusok Egyesülete és a Szent István Egyetem (SZIE) Élelmiszertudományi Karának közös szervezésében a SZIE Budai Campusán (1118 Budapest, Villányi út 29–43.) és a közeli Flamenco Hotel (1113 Budapest, Tas vezér u. 3–7.) konferenciatermében.

A EuCheMS szakterületünk legnagyobb európai szervezete, 36 ország 150 ezer tagját képviseli, 18 Tudományos Divízió munkáját koordinálja. A kétévenként megrendezett EuroFoodChem konferenciasorozat az 1976-ban alapított EuCheMS Food Chemistry Division 1981-ben indította útjára. Magyarország számára nagy

elismerés, hogy az 1999-ben megrendezett X. jubileumi konferenciát követően 2017-ben má-

sodik alkalommal adhatott otthont e rangos nemzetközi konferenciának.

A konferencia alcíméhez – Central Role of Food Chemistry within Food Science – igazodva az élelmiszer-tudományt érintő valamennyi területről vártunk előadásokat, tudományos alapú kutatási, alkalmazott kutatási eredmények mellett ipari megvalósításokat bemutató előadásokat is. A konferencia kiváló lehetőséget teremtett a hazai élelmiszeripar és élelmiszer-tudomány képviselői számára a bemutatkozásra és a nemzetközi eredmények megismerésére. Nagy gondot fordítottunk a fiatalok bemutatkozásának biztosítására, a poszterbemutatók mellett számos fiatal kapott szóbeli előadásra is lehetőséget.

A nemzetközi konferencia résztvevőinek létszáma 220 fő volt, ebből 173 fő külföldi, 47 fő magyar. A PhD-hallgatók létszáma 73 fő volt.

A EuroFoodChem XIX konferencia fővédnöke Dr. Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter volt.

A nemzetközi konferencia programjában a EuCheMS Élelmiszerkémiai Divíziója alapító elnöke emlékére őrző előadás „Peter Czedik-Eysenberg honorary lecture” mellett 4 plenáris, 9 keynote,

36 szóbeli, 20 rövid szóbeli előadás és két szponzori előadás hangzott el hét szekcióban. A GHI szervezet (Global Harmonisation of Food Safety Regulation) félnapos parallel szekcióban tartotta meg előadásait. A szóbeli előadásokkal egyenrangúnak tekintett 112 poszterbemutató egészítette ki a tudományos programot.

A galavacsorát hajókirándulással egybekötött program keretében Visegrádon tartottuk. A kötetlen hangulat kiváló lehetőséget nyújtott a fiatalok számára a nemzetközileg elismert professzorokkal való közvetlen kapcsolat létesítésére. A visszajelzések azt mutatják, hogy nagyon sikeres konferenciát rendeztünk Budapesten.

A konferencia nemzetközi támogatója a Shimadzu és a Waters cég, valamint a Global Harmonization Initiative szervezet, hazai támogatója a Nemzeti Élelmiszerlánc Biztonsági Hivatal (NÉBIH) és Új Buda Önkormányzati Hivatala volt.

A kiállításokat a kávészünetekben és a poszterszekció alatt látogathatták a résztvevők. Nagy sikert aratott a hungarikumok élelmiszer-csoportjának bemutatása, a Spar cég salátakínálása és az Alakor-sörköstolás.

Ezúton is köszönetet mondunk minden támogatónak, aki hozzájárult a EuroFoodChem XIX konferencia sikeréhez.

Simonné Sarkadi Livia
a Konferencia elnöke

Az ACS-Hungary Chapter 2017. évi évváró ülése

2017. december 21-én tartotta éves értékelő ülését az ACS-HU vezetése a ThalesNano Zrt. Graphisoft parki székhelyén, ahol áttekintette éves tevékenységét és felvázolta 2018. évi terveit.

Janáky Csaba elnök tájékoztatásából kiderült, hogy az Amerikai Kémiai Társaság támogatási rendszere a nemzetközi tudományos tagozatai irányába sokkal kedvezőbbé vált. Bár közvetlen támogatásban ezek továbbra sem részesülhetnek, céltámogatási pályázatait megnyitotta számukra is, amivel az ACS-HU 2017-ben sikerrel élt – így megszilárdította anyagi bázisát.

Az elmúlt évben több sikeres programot valósítottunk meg: augusztusban Szeged adott otthont az ACS Fesztiválképző Intézmény programjának (<https://www.acs.org/content/acs/en/global/international/regional/eventsglobal/festivaldequimica/acs-festival-training-institute.html>). Sikeres programokat valósítottunk meg Budapesten és Szegeden a Kutatók éjszakáján, melyeket az ACS külön is támogatott. Már hagyományossá válik, hogy az MKE szervezte Kémiai Előadói Napokon angol nyelvű szimpóziummal jelentkezik, mely egyre nagyobb közönségsikernek örvend. Darvas Ferenc koordinátor tájékoztatása szerint jól halad a magyar kezdeményezésű Úrkémia nemzetközi kutatási program szervezése, mely iránt az IUPAC is érdeklődést mutat.

A 2018. évi program-elképzeléseket már baráti beszélgetésen tekintettük át, kellemesen elköltött vacsora közben, a Café Bouchon vendéglőben.

KT

26	55.85	16	32.07	22	47.87	23	50.94	13	26.98
Fe		S		Ti		V		Al	
Iron		Sulfur		Titanium		Vanadium		Aluminum	

of Chemistry